

УДК 331.556:330.342

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ СУСПІЛЬСТВА ЗА УМОВ ВІЙНИ

БАКАЙ Віталій

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0001-5865-227X>e-mail: bakayvit@ukr.net

В статті розглянуто особливості впливу міграційної політики на розвиток продуктивних сил суспільства за умов війни. Проведенні дослідження показують існування великих проблем в контексті формування міграційної політики. Встановлено, що суспільне потрясіння населення, яке зумовлене війною, спричинило зміни у всіх сферах економіки, призвело до дестабілізації ринків праці, що сприяло падінню економіки країни. Масова міграція вплинула на суттєве зменшення висококваліфікованих кадрів, погіршення інтелектуально-кадрового потенціалу країни та обумовили дефіцит фахівців низки професій.

Для досягнення успіху у формуванні міграційної політики розроблено заходи, які дозволять сформуванню ефективної міграційної політики, яка сприятиме розвитку продуктивних сил суспільства, що відобразиться на економічному зростанні, соціальній стабільності та підвищенні рівня життя населення.

Ключові слова: міграція, міграційна політика, біженці, продуктивні сили, війна, трудові мігранти, населення.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-25>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Міграційна політика та політика надання притулку, яка здійснюється в національних, європейських та міжнародних рамках, впливає на багато сфер суверенітету: безпеку держави та громадський порядок в ній, справедливе правосуддя, громадянство, захист національного суверенітету та збереження території в рамках границь визнаних цивілізованим суспільством за міжнародним правом, дипломатію тощо. Вони підпадають під сферу спільного управління, яке протиставляє спільні механізми та простори для підтримки національного суверенітету та існування країни загалом.

Збереження державного суверенітету в управлінні міграцією ніколи не ставилося під сумнів європейською системою надання притулку та міграції в еволюціях, які вона знала з моменту свого народження. Однак контекст міграції, який зазвичай називають «кризою», викликає дедалі гостріше питання балансу між цим суверенітетом і дедалі складнішими механізмами управління, двосторонніми та багатосторонніми, міжурядовими чи громадськими, за участю населення і все більш диверсифікованою політикою. Управління міграцією фактично здійснюється у взаємодії з іншими зацікавленими сторонами (країнами походження та транзиту мігрантів), які впливають на міграційну політику.

Міграційна політика та політика надання притулку демонструє широкий спектр цілей, включаючи захист біженців, боротьбу з нелегальною імміграцією та торгівлею людьми, допомогу в поверненні та пошук синергії між міграцією та розвитком. Дане твердження відображає складність процесу міграції та напругу, яка не може не виникати між його різними вимірами. Відсутність чіткого розуміння процесів, наявність значної кількості помилок, які пов'язані з формуванням і розвитком міграційної політики повністю не досліджені. Все вказує на те, що виникає гостра потреба в більш детальному розгляді питань міграції, особливостей впливу міграційної політики на розвиток продуктивних сил суспільства, адже це досить є актуальним для України, регіони якої знаходяться в стадії війни з російською федерацією.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Міграційна політика повинна формуватися на основі дій з боку держави щодо збереження нації, ліквідації професійно-кваліфікаційних розривів у структурі ринків праці, подолання ризиків дезінтеграції економічного та соціокультурного простору держави. Різні аспекти економічних проблем формування міграційної політики та її вплив на розвиток продуктивних сил суспільства досліджувалися багатьма вченими, як В.П. Антонюк, В.Я. Бідак, Н.С. Власенко, В.М. Геєць, В.Д. Лагутін, Е.М. Лібанова, І.І. Лукинов, В.О. Мандибуря, О.Ф. Новікова, В.М. Новіков, В.В. Онікієнко, С.І. Пирожков, І.Я. Сахань, В.К. Черняк, А.А. Чухно, Ю.О. Шклярський та інші. На особливостях впливу міграційної політики на розвиток продуктивних сил суспільства наголошували такі українські вчені, як Н.П. Бортник, О.П. Волошин, Е.М. Лібанова,

О.А. Малиновська, О.Р. Овчинникова, В.В. Онікієнко, О.Р. П'ятковська, С.І. Пирожков, О.В. Позняк, І.М. Прибиткова, М.Д. Романюк, У.Я. Садова, С.Г. Стеценко, В.С. Стещенко, О.У. Хомра, М.О. Шульга, Б.М. Юськів та інші. Незважаючи на значну кількість публікацій, які з'явилися в останні роки, в Україні поки що немає цілісної уяви про формування міграційної політики, її значення та вплив на розвиток продуктивних сил суспільства, а особливо в період війни, яка триває в країні з 24 лютого 2022 року.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є формування міграційної політики та особливості її впливу на розвиток продуктивних сил суспільства під час війни в країні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Нині як ніколи Україна потребує допомоги усього цивілізованого світу. Спочатку анексія Криму та воєнний конфлікт на Донбасі, а з 24 лютого 2022 року повномасштабна війна в державі обумовили масштабні вимушені переміщення населення, глибоку економічну кризу та інтенсифікацію трудової міграції. Однією з характерних тенденцій сучасних міграційних процесів як у світі, так і в Україні, є міграція висококваліфікованих кадрів – «відплив інтелекту», характер та масштаби якої обумовлені різними соціальними та економічними причинами.

Повномасштабне вторгнення стало причиною втрати значної кількості кваліфікованої робочої сили. Причиною цього є не тільки міграція населення за кордон чи внутрішня міграція, але й загибель людей, серед яких є висококваліфіковані вчителі, наковці, юристи, медики, журналісти, інженери, IT-спеціалісти та інші. Кількість жертв може продовжувати зростати і далі. За 2022 рік компанії, що мають співробітників, які постраждали від війни, надали наступні дані: 17% компаній зазначили, що серед персоналу їх компаній є працівники, які загинули внаслідок повномасштабної війни на території України, 11% – мають співробітників, які числяться безвісти зниклими за час повномасштабного вторгнення, 17% компаній вказали, що серед їх персоналу є ті, що фізично постраждали під час бойових дій на території України з початку повномасштабного вторгнення [8, с. 93].

Згідно з останнім звітом Міжнародної організації з міграції про внутрішньо переміщені особи, приблизно 5,1 мільйона людей є переміщеними особами по всій Україні. Ще 4,76 мільйона людей повернулися додому після переміщення, з яких 1,1 мільйона повернулися з-за кордону. З початку повномасштабної війни 80% переміщеного населення неухильно зростає, назвавши фінансову допомогу ключовою потребою. «Оскільки так багато людей були переміщені протягом року чи більше, заощадження вичерпалися, а вразливість посилилася, що підриває стійкість постраждалих від війни українців», – сказав Ань Нгуєн, Голова Представництва Міжнародної організації з міграції в Україні. «Загалом по країні зараз працевлаштовані менше половини переселенців. Фінансові труднощі впливають на рішення, які домогосподарства переміщених осіб приймають щодо свого майбутнього – переїхати, повернутися чи інтегруватися», – додав він [1].

З однієї сторони, російське вторгнення в Україну спровокувало одну з найбільших гуманітарних криз у Європі з часів Другої світової війни. Через війну десятки мільйонів українців вимушено змінили місце проживання, з них близько п'яти мільйонів виїхали через західний кордон, де отримали тимчасовий прихисток. Зазвичай біженці стають тягарем для країн, які їх приймають. Переселенці потребують чималих витратків на їх утримання та адаптацію. Проте хвиля біженців з України може стати винятком з цього правила.

З іншої сторони, можна сказати, що вплив українців на економіки країн, що їх приймають, не лише негативний. Біженці з України пожвавили економіку Європейського Союзу і пом'якшили вплив нової економічної кризи, що крокує планетою. Українці стимулюють споживчий попит і підтримують економічну активність у час, коли світова економіка почала занурюватися в рецесію. Наприклад, у Польщі та Естонії українці спричинили справжній купівельний бум. Як свідчать офіційні дані Національного банку України, у перші місяці великої війни українці витрачали в Польщі та інших європейських країнах переважно свої українські заощадження [5]. Вони швидко адаптуються до нових умов, шукають роботу і платять податки. Але те, що стало надбанням для ЄС, виявилось втратою для економіки України.

Хвиля біженців з України не схожа на попередні міграційні кризи, які спіткали Європейський континент у XXI столітті. Відмінність у тому, що більшість українських біженців – жінки працездатного віку з вищою освітою та їх діти. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, статус тимчасового захисту у країнах Європи до 2023 року отримали

близько 4,9 млн. українських біженців. Це близько 1% від населення країн ЄС. Найбільше українців прийняли Польща, Німеччина та Чехія (рис.1) [3].

Рис. 1. Перебування українських біженців в країнах Європи

Як бачимо біженців з України зафіксовано в Європі – 5949500 осіб, а біженців з України зафіксовано за межами Європи – 353100 осіб. Загалом біженців з України фіксують у всьому світі 6302600 осіб. Центр економічної стратегії умовно поділив біженців на чотири групи [2]:

Перша група, так звані класичні біженці – жінки середнього віку із дітьми. Вони не дуже адаптовані до життя за кордоном, не мають серед місцевих друзів, в більшості випадків не знають мову, не були закордоном до цього, але поки не можуть повернутись через питання безпеки для своїх дітей.

Друга група, так звані трудові мігранти, які знають мову, схильні працювати в країні перебування, часто мають родичів за кордоном, у більшості випадків задоволені життям у країні перебування, частіше до таких мігрантів належать мешканці із заходу України.

Третя група – так звані професіонали, що не зацікавлені в перекваліфікації. Мають відносно комфортні умови перебування, фінансову подушку безпеки, друзів у країні перебування. Вони більш позитивно оцінюють до себе ставлення місцевих, проте одночасно ця група більше зацікавлена в поверненні додому.

Четверта група – люди із зони бойових дій, чия частка становить всього 16% від усіх українських біженців за кордоном. Для них більш популярною країною є Німеччина, що надає високий рівень соціальних виплат. З цієї групи мігранти далеко не всі адаптовані до життя за кордоном, проте вони готові більше за інших робити активні кроки задля отримання роботи.

Але у більшості випадків їм більше подобається життя в Україні, вони готові повертатись навіть не до власного регіону України, а у безпечніший регіон (93%), якщо буде надана допомога із житлом. 85% готові повертатись в більш безпечний регіон України, якщо знайдуть добре оплачувану роботу [7]. Тому, на думку дослідників, при правильній позиції держави перспектива повернення людей цієї групи досить висока.

Всім відомо, що чим довше триває переміщення, тим уразливішою стає людина, і без відповідних фінансів вона практично не має права вирішувати довготривале вирішення проблеми свого переміщення, а саме інтеграцію чи повернення. Відсутність можливостей працевлаштування в місці переміщення, наприклад, означає, що переміщена сім'я з меншою ймовірністю інтегрується в цю громаду. Нездатність інтегруватися може сприяти підвищенню залежності від негативних механізмів подолання або призвести до передчасного повернення до того, як це стане безпечним.

Згідно проведеного опитування, приблизно чверть внутрішньо переміщеного населення повідомили, що вони розглядають можливість залишити своє поточне місце проживання, а 3,3 мільйона людей мають намір зрештою повернутися. Основною причиною є бажання повернутися до нормального життя або сумувати за домом та інші сентиментальні причини (64%), потім намір

возз'єднатися зі своєю сім'єю (25%), володіти власністю в місці походження (22%), економічні причини, такі як можливість отримання доходу (21%) і низьке сприйняття безпеки в поточному місці (3%) [4]. Майже половина повернулася з іншого регіону в Україні, ще одна третина повернулася з переміщених місць у власному регіоні, особливо з Чернігівської, Миколаївської та Харківської областей. У трійку регіонів, куди повертаються найбільше, входять місто Київ, Київська та Харківська області, а звідки повертаються – Київ, Львів та Вінницька область. З 1,1 мільйона, які повідомили про повернення з іншої країни, більшість повернулися з Польщі (39%), за якою йдуть Німеччина (9%), Італія (7%), Чехія (6%) і Болгарія (5%). 50% усіх внутрішньо переміщених осіб зосереджено лише в п'яти регіонах, а саме в Харківській, Дніпропетровській, Київській та Одеській областях та місті Києві – ці регіони залишаються п'ятіркою найбільших місць розміщення з початку 2023 року [9]. Більше чверті переміщених осіб люди залишалися в межах свого рідного регіону чи навіть району, коли це було можливо, сподіваючись повернутися, колись достатньо безпечно для цього, або не маючи засобів, щоб подорожувати далі. Більшість переміщених осіб походила зі сходу України. Ці дані про переміщення були зібрані Міжнародною організацією з міграції шляхом оцінки загального населення України наприкінці травня 2023 року, щоб зібрати інформацію про переміщення, потоки мобільності, наміри та умови для інформування про цільову допомогу населенню, постраждалому від війни [1]. Ці дані є важливим ресурсом для розуміння масштабів переміщення в Україні та сприяють дослідженню мотивацій, намірів, потреб і умов тих, хто постраждав від переміщення.

Масова міграція населення під час війни негативно впливає на фінансову стабільність країни та розвиток економіки її в цілому. Усі наявні чинники міграційних процесів в країні зумовлюють скорочення внутрішнього споживання та зменшення пропозиції висококваліфікованих кадрів, що в майбутньому відобразиться на ринку праці, пенсійній системі та ВВП. За офіційними даними Мінекономіки, ВВП країни у 2022 році впав на 30,4%, хоча це значно менше ніж економісти прогнозували на початку повномасштабного вторгнення, але все рівно це падіння найбільше за усі роки незалежності України [6]. Звичайно, суттєве просідання української економіки передусім зумовили руйнація металургійних комбінатів, проблеми з постачанням електроенергії через постійні атаки ракетами по енергетичним мережам країни, що призвело до довготривалих блекаутів, блокування українських портів, а також свій внесок зробила й масштабна міграція. До повномасштабної війни саме споживчий попит був ключовим рушієм зростання української економіки. Платоспроможний попит українців стимулював виробництво товарів та надання послуг, сприяв зростанню прибутковості підприємств, що дозволяло створювати додаткові робочі місця та підвищувати рівень життя населення. Від'їзд значної кількості платоспроможних українців став важким ударом для економіки України, що впливатиме на темпи зростання ВВП в майбутньому. Якщо люди не повертатимуться додому, то довгострокове економічне зростання буде неможливим. Після нашої перемоги в Україну вкладатимуть значні інвестиції, однак ці кошти просто не буде кому освоювати. Проблема з нестачею робочої сили буде лише посилюватися, вважають економісти. Передусім, через те, що лєвова частка мігрантів – діти. Якщо вони, подорослішавши, працевлаштуються за кордоном, демографічна ситуація в Україні стане катастрофічною. Людей працездатного віку буде вкрай мало, тоді як кількість пенсіонерів стане непідійнятною для держави.

В Україні залишається діючою Концепція державної міграційної політики, реалізуються положення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, розроблено план заходів щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року. Проте положення системи стратегічного планування не поширені належним чином на всю країну, особливо це стосується розвитку продуктивних сил суспільства на регіональному рівні. Відсутня Державна програма реалізації міграційної політики в Україні з відповідними підпрограмами на регіональному та місцевому рівнях: території з особливим характером міграції (обсяги, рівень, темпи нарощування, критичність наслідків), соціально-демографічні групи (учні/студенти, молодь, інтелектуальні кадри, науковці, освітяни, медики), критичні демографічні, суспільні та соціально-економічні загрози, пріоритетні проблеми.

Після військового вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року Європейський Союз відреагував негайно і продемонстрував дієву солідарність, підтримуючи людей, які потребують допомоги. Це включало безпосередню гуманітарну допомогу, надзвичайний цивільний захист, підтримку на кордоні, а також надання захисту тим, хто рятується від війни. Вперше у своїй історії Європейський Союз ввів у дію Директиву про тимчасовий захист, яка запроваджує нормативно-правові положення для допомоги у врегулюванні масового прибуття людей. Водночас Європейська

комісія негайно розпочала координацію з країнами Європейського Союзу для збору інформації про ситуацію на місцях та запобігання торгівлі людьми.

Отже, ситуація в міграційній політиці країни не проста, а навіть дуже складна. Усі зараз прекрасно розуміють, що та частина населення країни яка виїхала під час повномасштабної війни за межі країни і знайшла там собі роботу чи відкрила приватний бізнес, тобто пустила життєві коріння, навряд чи вернуться вже назад. На кінець 2023 року ми спостерігаємо подальшу негативну тенденцію щодо зменшення чисельності населення в країні за рахунок підвищеної смертності людей, загибелі цивільного населення і військових ЗСУ та міграційних процесів. Після закінчення війни буде чимало роботи по відновленню її загального стану, відбудови, нормалізації сприятливих процесів життя, тому слід вже зараз подумати, хто саме цим буде займатися. Але і під час війни необхідно сприяти поживленню бізнес-процесів, відновити економіку країни і її зростання, для того щоб країна мало за що жити і забезпечити національну оборону і безпеку від «добраго» сусіда зараз і в майбутньому, адже він нікуди не дінеться.

Водночас слід приділити значну увагу дерегуляції, спрощення умов для ведення бізнесу, але не забути про чіткий контроль за бізнесом і сплати податків до державної казни. Створення нормальних умов, спрощення багатьох процедур щодо відкриття бізнесу, підключення до мереж, доступність в отриманні кредитів тощо, – все це необхідно робити для того, щоб внутрішньо переміщені особи могли без проблем відкрити власний бізнес на новому місці. Якою б ефективною не була політика країни, необхідно розуміти, що всіх українців, які виїхали за межі країни, назад повернути буде дуже важко або взагалі нереально. Нове, мирне, спокійне життя в цивілізованих країнах і далеко від війни спонукає українців залишатися там де вони перебувають саме зараз, тобто за межами країни, і бажання повернутися та проходити цей шлях ще раз, але вже в Україні, вони не захочуть. Через таку ситуацію в країні необхідно думати про повернення хоча б якоїсь кількості мігрантів, які б допомогли розвивати економіку країни вже зараз і після закінчення війни. Залучення мігрантів з інших країн потребуватиме проведення не лише вдалих економічних реформ, а й терпимості українців. Цього країні вже зараз варто повчитися в жителів Європейського Союзу.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведенні дослідження щодо міграційних процесів в країні показують існування великих проблем в контексті формування міграційної політики та її впливу на розвиток продуктивних сил суспільства за умов війни. Тому слід вже зараз приділяти значну увагу цієї проблемі у вигляді розробки відповідних заходів щодо її вирішення і не чекати закінчення війни. Натомість навіть за умов демографічної та економічної криз, основною вимогою є посилення превентивних заходів міграційної політики з боку держави, спрямованих на збереження, примноження та ефективне використання людського потенціалу. Розробка заходів повинна ґрунтуватися як на оцінці реальної ситуації в міграційній сфері, так й на виявленні факторів міграційної активності населення.

Для покращення такої ситуації, насамперед, необхідно забезпечити роботою населення, стимулювати активність населення, повноцінно використовувати трудовий потенціал, що загалом призведе до економічного зростання. Окрім того, з огляду на війну в країні, особливо це стосується її південно-східної частини, варто приділити значну увагу внутрішньо переміщеним особам, вдосконалення соціальної підтримки населення, заохочення і стимулювання повернення вимушених мігрантів. З великою ймовірністю вернуться ті, хто не втратив зв'язок з Україною: залишилась родина, віра у перемогу і бажання жити у вільній та незалежній країні. Налагодження безпечного життя, вирішення питань втраченого житла, забезпечення роботою і достойною заробітною платою населення призведе до нормалізації життєвих процесів та повернення значної частини мігрантів. Через війну значна частина фірм з південно-східних регіонів країни вимушено переїхали у більш безпечні регіони і перевезли туди власне виробництво. Для тих регіонів, які їх прийняли, відбулося збільшення кількості робочих місць, зокрема отримали можливість знайти собі тут роботу внутрішньо переміщені особи. Згодом, після повернення мігрантів в цих регіонах країни може відбутися зростання чисельності населення.

Суспільне потрясіння населення, яке зумовлене війною, спричинило зміни у всіх сферах економіки, призвело до дестабілізації ринків праці, що сприяло падінню економіки країни. Масова міграція вплинула на суттєве зменшення висококваліфікованих кадрів, погіршення інтелектуально-кадрового потенціалу країни та обумовили дефіцит фахівців низки професій. Вже зараз слід подумати про те хто має відбудовувати і розвивати країну після війни, яка потребує,

насамперед, проведення великих економічних реформ у всіх сферах економіки, а дефіцит робочої сили може стати перешкодою для цього. Для досягнення успіху у формуванні міграційної політики рекомендується вжити наступних заходів:

1. Розробити комплексну міграційну стратегію на довготривалий період: визначити міграційні цілі та пріоритети. Вона повинна враховувати потреби у робочій силі, навчанні працівників та підвищення їхньої кваліфікації, а також сприяти соціально-економічному розвитку країни.

2. Проведення політики привабливості: створити найбільш сприятливе середовище для мігрантів, яке буде стимулювати їх до повернення. Це можна досягти шляхом покращення умов життя, доступу до освіти та медицини, створення нових робочих місць і можливостей відкриття бізнесу.

3. Підтримка підприємництва: надати можливість бізнесу розвиватися за допомогою зниження податкового тиску, спрощення бюрократичних процедур, надання фінансової підтримки для нового бізнесу.

4. Міжнародна співпраця: налагодження тісних взаємозв'язків з міжнародними партнерами та організаціями для обміну досвідом та найкращими практиками у сфері міграційної політики, що призведе до підвищення ефективності регулювання міграційних процесів та забезпечить взаємне користування вигодами міграції для обох сторін.

Запропоновані заходи дозволять сформувати ефективну міграційну політику, яка сприятиме розвитку продуктивних сил суспільства, що відобразиться на економічному зростанні, соціальній стабільності та підвищенні рівня життя населення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukraine.iom.int/uk/mom-v-ukrayini>.
2. Офіційний сайт Центру економічної стратегії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ces.org.ua/shcho-stymulyuvatyme-ukrayinscab9kykh-bizhentsiv-povernutysya-dodomu>.
3. Офіційний сайт Центру Разумкова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/ukrainski-bizhentsi-nastroi-ta-otsinky>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистика України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/report>.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://minfin.com.ua>.
7. Офіційний сайт «Економічна правда». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/8/694732>.
8. Пищуліна О. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації / О. Пищуліна, К. Маркевич. – Київ : Центр Разумкова, 2022. – 21 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>.
9. Тутова А. С. Ринок праці в умовах війни / А. С. Тутова // Економіка і регіон. - Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023. – №1(88). – С. 91-98.

REFERENCES:

1. Ofitsiyni sait Mizhnarodnoi orhanizatsii z mihratsii v Ukraini. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://ukraine.iom.int/uk/mom-v-ukrayini>.
2. Ofitsiyni sait Tsentru ekonomichnoi stratehii. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://ces.org.ua/shcho-stymulyuvatyme-ukrayinscab9kykh-bizhentsiv-povernutysya-dodomu>.
3. Ofitsiyni sait Tsentru Razumkova. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/ukrainski-bizhentsi-nastroi-ta-otsinky>.
4. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyka Ukrainy. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Ofitsiyni sait Natsionalnogo Banku Ukrainy. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/report>.
6. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://minfin.com.ua>.
7. Ofitsiyni sait «Ekonomichna pravda». [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/8/694732>.

8. Pyshchulina O. Rynok pratsi v umovakh viiny: osnovni tendentsii ta napriamy stabilizatsii / O. Pyshchulina, K. Markevych. – Kyiv : Tsentr Razumkova, 2022. – 21 s. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>.

9. Tutova A. S. Rynok pratsi v umovakh viiny / A. S. Tutova // Ekonomika i rehion. - Poltava : Natsionalnyi universytet «Poltavska politekhnikha imeni Yurii Kondratiuka», 2023. – №1(88). – S. 91-98.

FEATURES OF INFLUENCE OF MIGRATORY POLITICS ARE ON DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE FORCES OF SOCIETY AT TERMS OF WAR

BAKAY Vitaliy
Khmelnyskyi National University

The article examines the peculiarities of the impact of migration policy on the development of the productive forces of society under conditions of war. Conducted research on migration processes in the country shows the existence of major problems in the context of the formation of migration policy. An important point is that the formation of the migration policy includes a wide range of goals, such as the protection of refugees, the fight against illegal migration and human trafficking, assistance in return and the search for synergies between migration and development. It should be formed on the basis of the preservation of the nation, the elimination of professional and qualification gaps in the structure of labor markets, overcoming the risks of disintegration of the economic and socio-cultural space of the state.

It was established that the social upheaval of the population, which was caused by the war, caused changes in all spheres of the economy, led to the destabilization of labor markets, which contributed to the decline of the country's economy. Mass migration affected a significant decrease in highly qualified personnel, deterioration of the country's intellectual and personnel potential, and led to a shortage of specialists in a number of professions. Already now, one should think about who should rebuild and develop the country after the war, which needs, first of all, major economic reforms in all spheres of the economy, and the labor shortage may become an obstacle to this.

In order to improve such a situation, it is necessary to provide employment to the population, stimulate its activity, fully utilize the labor potential, which will generally lead to economic growth. In addition, in view of the war in the country, especially in its southeastern part, it is worth paying considerable attention to internally displaced persons, improving the social support of the population, encouraging and stimulating the return of forced migrants. Those who have not lost touch with Ukraine will most likely return: they have family, faith in victory and the desire to live in a free and independent country. Establishing a safe life, solving the issues of lost housing, providing work and a decent salary will lead to the normalization of life processes and the return of a significant part of migrants.

In order to achieve success in the formation of migration policy, the article develops measures that will allow for the formation of an effective migration policy, which will contribute to the development of the productive forces of society, which will be reflected in economic growth, social stability and an increase in the standard of living of the population.

Keywords: migration, migration policy, refugees, productive forces, war, labor migrants, population.